

Kjersti Skavhaug

Postboks 16

9751 Honningsvåg

Til

Nordkapp kommune ved planlegger

9750 Honningsvåg

OMRÅDEREGULERING AV NORDKAPP-HALVØYA. HØRINGSUTTALELSE

Reguleringsplanen skal legge til rette for en bærekraftig utvikling av den nordlige delen av Magerøya med spesiell fokus på økt turisme. Foruten selve Nordkapp-platået gjelder den et stort attraktivt friluftsområde, inkludert Europas nordligste punkt, Knivskjellodden.

Her ligger det et grunnleggende dilemma. Økt ferdsel fører nødvendigvis til økt slitasje på sårbar natur og uerstattelige kulturverdier. Det er derfor uhyre viktig at planen legger føringer som best mulig skåner naturen og beskytter kulturminner. Tilrettelegging for motorisert ferdsel bør eksempelvis utelukkes, jfr. forslag om opparbeidet kjørespor til Knivskjellodden.

I det følgende vil jeg begrense mine kommentarer til å omhandle kulturminner.

5.1 Hensynsone kulturmiljø

Det er bra at det foreslås tiltak for å beskytte kulturminner i form av hensynsoner. Men det bør vurderes et sterkere vern av Tunes og Hornvika, helst i form av områdefredning.

HORNVIKA

Bebyggelsen i Hornvika ble ødelagt under brenningen av Finnmark i 1944 og gjenreist etter krigen.

”Stien” fra Hornvika opp på platået er imidlertid et av de eldste veiminnene vi har i kommunen.

”Spadservei fra Hornviken til pavillonen” ble prosjektert av amtsingeniør Arthur Rode i 1906 på initiativ fra Nordenfjeldske Dampskipsselskap. Den ble opprinnelig lagt i 16 slynger. Grunnet manglende finansiering tok det mange år før veien sto ferdig.

For å bevare den opprinnelige spadserveien bør den fredes. Utbedringer og reparasjoner må gjøres så pietetsfullt som mulig. Fredning av hele Hornvika inkludert spadserveien er ønskelig.

Navnet Siksakstien eller Siksakveien om spadserveien har vært mye brukt, særlig i mellomkrigstiden. "Kongestien" er en nykonstruksjon laget av Turlaget rundt år 2000. Kong Oscar besteg Nordkapp over 30 år før spadserveien ble planlagt.

TUNES

Tunes er et gammelt fraflyttet fiskevær på NV-siden av Magerøya, Nordkapp kommune.

Her finnes en stor konsentrasjon av kulturminner som i tid spenner fra yngre steinalder frem til 1950-årene. Disse er godt synlige i terrenget og lite berørt av senere tids aktivitet. Stedet ligger isolert til, langt fra folk og med få muligheter til regelmessig tilsyn.

Kjente automatisk fredete kulturminner, Kart H730 1-9, H570-1

- Steinaldertufter
- Antatt gravfelt
- 2 gårdshauger med bunndatering ca år 1200
- Mulig hustuft fra jernalder
- Kirkeruin
- Inngjerdet kirkegård
- Steinsatte groper antagelig knyttet til hvalfangst, spekkutvinning

Kulturminner fra nyere tid

Av kulturminner som ikke er automatisk fredet er rester etter senere fiskeværbebyggelse f.eks hustufter, rester etter kai, trandamperi, gangspill m.m.

Muntlig tradisjon

Det er også en interessant sagntradisjon om Tunesbrødrene knyttet til stedet. Muntlig tradisjon og ritualer knyttet til Tunesbrødrenes grav har vært holdt i hevd av tilreisende fiskere til langt inn på 1900-tallet.

Det er hevet over tvil at hele Tunes er av stor lokal bevaringsverdi. Men jeg vil ikke utelukke at stedet også har regional og nasjonal betydning.

Behov for ekstra vern

Gjennom min tidligere arbeidsplass, Nordkappmuseet, var jeg involvert da man merket og vardet tursti til Knivskjellodden. Den gang var det et bevisst ønske om ikke å merke sti frem til Tunes. Begrunnelsen var delvis at mange turister ufrivillig endte på Tunes fordi de tok feil av veien. En annen viktig grunn var at man ønsket å skjerme det bevaringsverdige miljøet best mulig. Det var på den tiden registrert uønsket aktivitet bl.a. graving i gamle kirkegårdsgraver.

Selv om kulturminnene på Tunes er godt synlige kreves det kjennskap til arkeologi og etnologi for å gjenkjenne dem. De automatisk fredete kulturminnene ligger tett ytterst på Tunes. Det er stor sjanse for at man ufrivillig trækker ned, tenner bål eller setter opp telt eller på andre måter skader kulturminnene.

Man bør derfor fortsatt la være å merke stien frem til Tunes som tursti. Det bør ikke oppfordres til langvarig opphold på Tunes. Og anlegg av bål plass og gapahuk bør sløyfes. Fredning av hele området bør vurderes. En fredning og forvaltning kan eventuelt sees i sammenheng med forvaltningen av Gjesværstappan.

Andre kulturminner

At det opprettes hensynsone rundt Globusen og Oscarstøtten er et godt tiltak.

Innenfor planområdet ligger det flere, både kjente og ikke ennå registrerte kulturminner som beskyttes av kulturminneloven.

Veivarder til Tunes

Jeg vil også trekke frem de gamle steinvardene som viser vei over fjellet fra Vestfjorden til Tunes. Disse gamle vardene bør bevares og beskyttes for maling, nedrivning eller videre "vardebygging" gjennom en hensynsone.

Honningsvåg 01.03 2018

Kjersti Skavhaug

Etnolog. Pensjonert konservator/museumsleder